

Zatrudnianie nauczyciela wspomagającego

Opracował: Michał Łyszczarz, prawnik, główny specjalista w Wydziale Oświaty w Urzędzie Miasta w Dąbrowie Górniczej, współautor komentarza do *Ustawy o systemie oświaty* oraz szeregu publikacji z zakresu prawa oświatowego

Podstawa prawna:

- *Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta nauczyciela* (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 2215 ze zm.),
- *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe* (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 910 ze zm.),
- *Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.),
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 dnia sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym* (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1309),
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli* (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1289).

Regulacje prawne

Określenie „nauczyciel wspomagający” nie zostało użyte wprost w żadnej regulacji *Prawa oświatowego*, jest natomiast stosowane w odniesieniu do nauczycieli zatrudnianych na podstawie § 7 *Rozporządzenia MEN z dnia 9 dnia sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym* (dalej: *Rozporządzenie*), w którym jest mowa o nauczycielach posiadających określone kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej, zatrudnianych w celu „współorganizowania kształcenia”. Stąd wzięło się określenie „nauczyciel wspomagający”.

Zgodnie z ust. 1 przywołanej regulacji w przedszkolach ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi i przedszkolach integracyjnych zatrudnia się dodatkowo nauczycieli posiadających kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego, z uwzględnieniem realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego. Co istotne, zatrudnienie nauczyciela wspomagającego na podstawie przywołanej regulacji jest obligatoryjne z uwagi na użycie w niej kategorię „zatrudnia się”.

Podobnie obligatoryjne jest zatrudnienie nauczyciela wspomagającego na podstawie § 7 ust. 2 pkt 1 *Rozporządzenia*. W przedszkolach ogólnodostępnych, w których kształceniem specjalnym są objęte dzieci posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, wydane ze względu na autyzm, w tym zespół Aspergera, lub niepełnosprawności sprzężone, zatrudnia się dodatkowo nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia dzieci niepełnosprawnych.

W przypadku innych niepełnosprawności zatrudnienie nauczyciela wspomagającego nie jest obowiązkowe, ale nadal możliwe. Stanowi o tym treść § 7 ust. 3 *Rozporządzenia*, stosownie do którego w przedszkolach ogólnodostępnych oraz innych formach wychowania przedszkolnego, w których kształceniem specjalnym są objęte dzieci posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, wydane ze względu na niepełnosprawności inne niż autyzm (w tym zespół Aspergera), niedostosowanie społeczne lub zagrożenie niedostosowaniem społecznym, za zgodą organu prowadzącego można zatrudniać dodatkowo nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia odpowiednio dzieci niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

Konieczność uzyskania zgody oznacza, że dyrektor przedszkola musi wystąpić z wnioskiem o jej udzielenie do organu prowadzącego. Warto się jednak zastanowić, czy organ prowadzący może swobodnie odmówić zatrudnienia nauczyciela wspomagającego lub wyrazić na nie zgodę. Punktem wyjścia powinna być analiza zadań gminy wskazanych w art. 7 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym*. Otóż pkt 8 tej regulacji stanowi, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie edukacji należy do zadań własnych gminy, wspólnota samorządowa oznacza zaś wszystkich mieszkańców gminy, więc do jej zadań należy również zaspokajanie potrzeb dzieci wymienionych w § 1 *Rozporządzenia*, czyli dzieci niepełnosprawnych (niesłyszących, słabosłyszących, niewidomych, słabowidzących, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z niepełnosprawnością intelektualną itd.), niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym. Nie każda gmina prowadzi przedszkola integracyjne, w związku z czym zatrudnienie nauczyciela wspomagającego w każdym przypadku, gdy jest to prawnie dopuszczalne, jest działaniem służącym społeczności lokalnej.

Zadania i czas pracy nauczyciela wspomagającego

Zadania nauczyciela wspomagającego określone zostały w § 7 ust. 7 *Rozporządzenia*. Zgodnie z tą regulacją nauczyciele ci:

- 1) prowadzą wspólnie z innymi nauczycielami zajęcia edukacyjne oraz wspólnie z innymi nauczycielami, specjalistami i wychowawcami grup wychowawczych realizują zintegrowane działania i zajęcia określone w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym,

- 2) prowadzą wspólnie z innymi nauczycielami, specjalistami i wychowawcami grup wychowawczych pracę wychowawczą z dziećmi niepełnosprawnymi, niedostosowanymi społecznie oraz zagrożonymi niedostosowaniem społecznym,
- 3) uczestniczą, w miarę potrzeb, w zajęciach edukacyjnych prowadzonych przez innych nauczycieli oraz w zintegrowanych działaniach i zajęciach określonych w programie, realizowanych przez nauczycieli, specjalistów i wychowawców grup wychowawczych,
- 4) udzielają pomocy nauczycielom prowadzącym zajęcia edukacyjne oraz nauczycielom, specjalistom i wychowawcom grup wychowawczych realizującym zintegrowane działania i zajęcia określone w programie, w doborze form i metod pracy z dziećmi niepełnosprawnymi, niedostosowanymi społecznie oraz zagrożonymi niedostosowaniem społecznym,
- 5) prowadzą inne zajęcia odpowiednie ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne dzieci, w szczególności zajęcia rewalidacyjne, resocjalizacyjne i socjoterapeutyczne.

Tym, na co trzeba zwrócić uwagę, jest fakt, że wyłącznie w przypadku ostatniej z wymienionych funkcji nauczyciele wspomagający są całkowicie samodzielni. W pozostałych przypadkach prowadzą zajęcia bądź wykonują pracę wychowawczą wspólnie z innymi nauczycielami, uczestniczą w zajęciach prowadzonych przez innych nauczycieli, udzielając im pomocy. Indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, wskazany w pkt 1, to regulowany przez § 6 *Rozporządzenia* program, o którym mowa w art. 127 ust. 3 *Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe*. Według tej regulacji dziecku objętemu kształceniem specjalnym dostosowuje się program wychowania przedszkolnego do jego indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych. Dostosowanie następuje na podstawie opracowanego dla dziecka indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego uwzględniającego zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego.

Pensum nauczyciela wspomagającego

Podkreślić należy, że nie ma podstaw ku temu, aby pensum nauczyciela wspomagającego było ustalane w drodze uchwały rady gminy na podstawie art. 42 ust. 7 pkt 3 *Karty nauczyciela*, zgodnie z którym to organ prowadzący określa tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć nauczycieli szkół niewymienionych w ust. 3, czyli również pedagogów, psychologów, logopedów. Istotne jest jednak, że jakkolwiek tabela określona w art. 42 ust. 3 KN nie zawiera określenia „nauczyciela wspomagający”, to jednak nie można uznać jednocześnie, że stanowi to podstawę do ustalenia pensum dla tych nauczycieli przez organ prowadzący. W sprawie tej wypowiedział się Wojewódzki Sąd Administracyjny w Krakowie w *Wyroku z dnia 11 grudnia 2012 r.* (III SA/Kr 1107/12), w którym stwierdził, że nie ma podstaw do ustalania pensum nauczyciela wspomagającego przez organ prowadzący. Pensum to jest więc identyczne jak w przy-

padku każdego innego nauczyciela zatrudnionego w przedszkolu i wynosi 22 lub 25 godzin, w zależności od tego, czy nauczyciel pracuje, czy nie pracuje z grupami dzieci 6-letnich.

Kwalifikacje nauczyciela wspomagającego

Jeśli pensum nauczyciela wspomagającego ustalamy, biorąc pod uwagę rodzaj jednostki, w której nauczyciel pracuje (przedszkole), to również kwalifikacje wymagane od nauczyciela muszą pozwalać mu na zatrudnienie w przedszkolu, z zastrzeżeniem, że nauczyciel ten musi posiadać kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej z uwzględnieniem realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego. Rodzaj niepełnosprawności dziecka determinuje więc charakter wymaganego wykształcenia nauczyciela oraz to, czy obejmie ono np. zakres surdopedagogiki, tyflopedagogiki itd.

Biorąc pod uwagę wymagane kwalifikacje określone w *Rozporządzeniu MEN z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli*, nauczycielem wspomagającym może być np. osoba, która ukończyła studia pierwszego stopnia na kierunku (specjalności) zgodnym z nauczaniem przedmiotem oraz posiada przygotowanie pedagogiczne, w tym kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej.

Warunki zatrudnienia

Same warunki zatrudnienia nie różnią się od warunków określonych dla pozostałych nauczycieli. Oznacza to, że nauczyciela wspomagającego można zatrudnić na podstawie umowy o pracę lub mianowania. Nauczyciel ten może też być zatrudniony na czas określony lub na czas nieokreślony.